

Bilag 1: Beskrivelse af virksomme metoder og screeningsinstrumenter, der indgår i ansøgningspuljen om Screening og tidlige målrettede indsatser til sårbare og udsatte familier i barnets første 1000 dage

Følgende virksomme metoder og screeningsinstrumenter indgår i ansøgningspuljen omhandlerende screening og tidlige familierettede indsatser i barnets første 1000 dage, der er etableret som en del af "1.000-dages-programmet- En bedre start på livet":

- Instrumenter til systematisk screening af tidlig mistrivsel hos spæd- og småbørn
  - ADBB
  - PUF
- Til målgruppen for gruppeforløb
  - Cos-P
  - DUÅ Baby (eventuelt suppleret med DUÅ Baby Home coaching)
  - DUÅ Småbørn (eventuelt suppleret med DUÅ Småbørn Home coaching)
- Til målgruppen for en individuel og intensiv tværfaglig indsats
  - Marte Meo
  - ICDP
  - Minding the Baby

I det følgende beskrives de udvalgte virksomme metoder og screeningsinstrumenter, der indgår i ansøgningspuljen om Screening og tidlige målrettede indsatser til sårbare og udsatte familier i barnets første 1000 dage.

Instrumenter til systematisk screening af tidlig mistrivsel hos spæd- og småbørn

Alarm Distress Baby Scale - ADBB

Målgruppe: Børn i alderen 2-24 måneder.

Formål: Alarm Distress Baby Scale (ADBB) er et screeningsredskab, som anvendes til observation og vurdering af social tilbagetrækning hos spæd- og småbørn. ADBB integreres i sundhedsplejerskens rutinemæssige undersøgelse af barnet, hvor hun taler med barnet, rører det, smiler til det mv.

Instrumentet: Med instrumentet undersøges barnets adfærd og dets måde at reagere på, for eksempel hvordan barnet udtrykker sine følelser med stemmen og sit ansigtsudtryk, og hvordan barnet opsøger det sociale samspil med andre mennesker. På den måde kan sundhedsplejersken med et solidt og standardiseret redskab vurdere, om barnet viser tegn på belastning i sin sociale udvikling og trivsel. ADBB-skalaen undersøger otte forskellige aspekter i spædbarnets adfærd i en social situation med undersøgeren:

1. Ansigtsudtryk
2. Øjenkontakt
3. Generelt aktivitetsniveau
4. Selvstimulerende bevægelser
5. Vokalisering (hvilke lyde siger barnet?)
6. Respons ved stimulering (fx hvordan reagerer barnet, når man rører ved det?)
7. Evnen til at indgå i et samspil

8. Evnen til at tiltrække sig opmærksomhed

Hvert område scores på en skala fra 0-4, hvor 0 er "typisk", mens 4 er betydelig og massiv atypisk adfærd. Resultaterne lægges derefter sammen til en total score fra 0-32. Brug af ADBB metoden kræver et trænings- og certificeringsforløb.

Læs mere om ADBB på Vidensportalen, Socialstyrelsen:

<https://vidensportal.dk/temaer/opsporing-1/indsatser/adbb-2013-tidlig-opsporing-af-mistrivsel-hos-born-i-alderen-0-2-ar>

Psykisk Udvikling og Funktion – PUF programmet

Målgruppe: Børn i alderen 9-10 mdr.

Formål: Psykisk Udvikling og Funktion (PUF-programmet) er et screeningsinstrument, som anvendes til at kvalificere sundhedsplejersker til at opspore og intervenere over for hele spektret af mentale helbredsproblemer hos små børn.

Instrumentet: PUF programmet omfatter uddannelse af sundhedsplejerskerne, en standardiseret undersøgelse af barnet ved 9-10 mdr., og guidelines for intervention og kommunikation med forældrene og andet netværk. PUF består af et skema med 28 items, hvor sundhedsplejersken registrerer barnets psykiske tilstand, udvikling og funktion inden for følgende områder:

- Søvn
- Spisning
- Følelsesmæssigt udtryk
- Nysgerrighed og interesse
- Opmærksomhed og koncentration
- Motorisk funktion
- Kommunikation og samspil
- Sprogudvikling.

Problemer inden for disse områder kan blandt andet medføre en høj risiko for neuroudviklingsforstyrrelser ved halvandet års alderen og autisme-spektrum-tilstande og ADHD ved 5-7 års alderen. Yderligere ses en sammenhæng mellem søvn, spisning og taktil sensitivitet i første leveår og FSS (fysiske helbredsklager uden nogen somatisk forklaring).

Læs mere om PUF:

<https://docplayer.dk/6415075-Screening-for-psykisk-udvikling-og-funktion-i-barnets-foerste-leveaar-puf-et-tvaersektorielt-udviklingsprojekt.html>

<http://www.sundhedsplejersken.nu/artikel/puf-en-metode-til-at-opruste-sundhedsplejerskernes-indsats-over-for-mental-saarbarhed-hos-smaa-boern/>

<https://www.sdu.dk/da/sif/forskning/projekter/puf>

Til målgruppen for gruppeforløb

Circle of Security - Parenting - COS-P

Målgruppe: Forældre med børn i alderen 0-5 år, der er i risiko for at udvikle eller har udviklet tilknytningsvanskeligheder.

Formål: COS Parenting (COS-P), har til formål at fremme en god og tryk tilknytning mellem barn og omsorgsperson. Forældrene kan deltage individuelt eller i grupper.

Metode: Til programmet hører en dvd og en manual. Dvd'en består af otte kapitler med det overordnede formål at øge forældrenes forståelse for deres barns behov for udforskning og tilknytning samt deres evner til at imødekomme disse behov. Manualen følger dvd'ens opbygning og giver en grundlæggende oplæring i tilknytningsteori, viden om følelsesregulering, traumeteori, forælderrollen m.v. Den præsenterer desuden små videoeksempler på både udviklingsstøttende og problematisk forældre/barn samspil samt den såkaldte Tryghedscirkel, som er gennemgående i alle COS-programmer. Med udgangspunkt i cirklen trænes forældrene i at observere og tolke deres barns signaler og i at reflektere over og italesætte styrker og svagheder ved deres relation til og samspil med deres barn. COS-P strækker sig over otte kursusgange á 1,5 time. For at kunne anvende COS-P til behandling af tilknytningsvanskeligheder, skal behandleren være certificeret Circle of Security Parent Educator. Det kræver deltagelse i et fire dages træningsforløb, hvor deltagerne lærer at bruge programmateriale.

Læs mere om COS-P på Vidensportalen, Socialstyrelsen:

<https://vidensportal.dk/temaer/Omsorgssvigt/indsatser/circle-of-security-2013-parenting-cos-p>

De Utrolige År Baby - DUÅ Baby

Målgruppe: Sårbare nybagte forældre til babyer fra 0 – 1 år.

Formål: DUÅ Baby har til formål at støtte sårbare nybagte forældre til at opbygge nære, trygge og positive relationer til deres babyer fra 0 – 1 år.

Metode: DUÅ Baby er det sidst udviklede gruppebaserede forældreprogram i programserien De Utrolige År (DUÅ). DUÅ Baby har fokus på at forebygge, at der på sigt opstår alvorlige vanskeligheder hos barnet eller i familiesamspillet, som kan føre til en negativ udviklingsspiral i barnets liv. Gruppeforløbene giver forældrene viden og redskaber, som kan styrke dem i forælderrollen og mulighed for at knytte sociale netværk. Forældrekurserne har fokus på at hjælpe forældre med at fremme deres babyers fysiske, sociale, følelsesmæssige og sproglige udvikling. Programmet lærer blandt andet forældrene om opmærksomhedspunkter i forhold til barnets sikkerhed, om udviklingsmæssige principper, om hvordan man kan håndtere babyers gråd og vanskelige perioder, samt hvordan man kan få støtte fra andre. Forældreprogrammet gives til en gruppe af forældre til 6-7 børn (12-14 forældre). Gruppen ledes af to gruppeledere som er uddannet i DUÅ Baby. Programmet løber over 8 - 10 gruppemøder fra barnet er spæd frem til barnet er 1 år. I undervisningen benyttes konkrete teknikker som inddragende gruppeprocesser, videoklip, gruppedrøftelser, rollespil og hjemmeaktiviteter, som forældrene træner mellem gruppemøderne. Forældrene har deres børn med til møderne, så de kan øve de nye færdigheder.

Læs mere om DUÅ Baby:

<http://www.incredibleyears.com/programs/parent/babies-curriculum/>

<https://deutroligeår.dk/de-utrolige-ar-programmer>

DUÅ Baby Home coaching: DUÅ Baby Home Coaching er en ny indsats, der er tilføjet forældreprogrammet DUÅ Baby i DUÅ programserien. I *Screening og tidlige målrettede indsatser til sårbare og udsatte familier i barnets første 1000 dage*, er det det oprindelige forældreprogram, DUÅ Baby, som udbredes, hvor DUÅ Baby Home Coaching kan tilføjes som et supplement, hvis kommunerne er interesseret i dette. DUÅ Baby Home Coaching indeholder de samme komponenter og kerneelementer som DUÅ Baby, men tilbydes individuelt. Det er altså kun rammerne for programmet, der er anderledes. Både nye og erfarne gruppeledere tilføjer en ekstra workshopdag til deres uddannelse til DUÅ Baby gruppeleder for at kunne tilbyde programmet til sårbare forældre.

Læs mere om DUÅ Baby Home Coaching:

<https://deutroligeår.dk/homecoaching>

De Utrolige År Småbørn - DUÅ Småbørn

Målgruppe: Sårbare forældre til børn i alderen 1-3 år.

Formål: Formålet med indsatsen er, at forebygge adfærdsvanskeligheder hos barnet og at barnet oplever øget tryk og tilknytning til forældrene.

Metode: De Utrolige År Småbørn er et gruppebaseret forældreprogram, i programserien De Utrolige År (DUÅ). Forældrene får blandt andet konkret viden om børnestyret leg, coaching af sociale færdigheder samt øvelse i opmuntring og ros. Indsatsen skal forebygge, at der på sigt opstår alvorlige adfærdsvanskeligheder hos barnet eller i familiesamspillet, som kan føre til en negativ udviklingsspiral for barnet. DUÅ Småbørn er manualbaseret, og består af en manual til gruppelederen samt dvd'er med videoklip, som vises i forældregruppen. Gruppelederen skal være uddannet i programmet for at kunne bruge manualen. Forældreprogrammet gives til en gruppe af forældre til 6-7 børn (12-14 forældre). Gruppen ledes af to gruppeledere som er uddannet i DUÅ Småbørn. Programmet løber over 13 gruppemøder af to timers varighed. I undervisningen benyttes konkrete teknikker som inddragende gruppeprocesser, videoklip, gruppedrøftelser, rollespil og hjemmeaktiviteter, som forældrene træner mellem gruppemøderne.

Læs mere om DUÅ Småbørn på Vidensportalen, Socialstyrelsen:

<https://vidensportal.dk/temaer/Tidlig-indsats/indsatser/de-utrolige-ar-smaborn-et-foraeldreprogram>

Incredible Years hjemmeside:

<http://www.incredibleyears.com/programs/parent/toddler-curriculum/>

DUÅ Småbørn Home coaching: DUÅ Småbørn Home Coaching er en ny indsats, der er tilføjet forældreprogrammet DUÅ Småbørn i DUÅ programserien. I *Screening og tidlige målrettede indsatser til sårbare og udsatte familier i barnets første 1000 dage*, er det det oprindelige forældreprogram, DUÅ Småbørn, som udbredes, hvor DUÅ Småbørn Home Coaching kan tilføjes som et supplement, hvis

kommunerne er interesseret i dette. DUÅ Småbørn Home Coaching indeholder de samme komponenter og kernelementer som DUÅ Småbørn, men tilbydes individuelt. Det er altså kun rammerne for programmet, der er anderledes. Både nye og erfarne gruppeledere tilføjer en ekstra workshopdag til deres uddannelse til DUÅ Småbørn gruppeleder for at kunne tilbyde programmet til sårbare forældre.

Læs mere om DUÅ Småbørn Home Coaching:

<https://deutroligeår.dk/homecoaching>

Til målgruppen for en individuel og intensiv (tværfaglig) indsats

Marte Meo

Målgruppe: Metoden kan anvendes på alle typer af relationer og samspil, herunder sundhedsplejen, dagplejen, daginstitutioner m.m.

Formål: Formålet med indsatsen er at forbedre samspil og den udviklingsstøttende kommunikation, så den tidlige relationsdannelse fremmes.

Metode: Metoden er en mestringsmetode, der har udgangspunkt i moderne udviklingspsykologi. Den bygger på principperne for udviklingsstøttende kommunikation. Gennem observation og analyse af videooptagelser, kan de naturlige udviklingsstøttende kommunikationspotentialer afdækkes. Når eksempelvis sundhedsplejersken, med udgangspunkt i videooptagelser af almindelige hverdagssituationer i familien, gennemser videoklippene sammen med forældrene og fokuserer på, hvad de gør godt, og muligheder frem for begrænsninger, fremmes den tidlige udviklingsstøttende relation.

Vær opmærksom på, at kompetenceudviklingen til Marte Meo terapeut skal varetages af en Marte Meo supervisor eller af en Marte Meo licenced supervisor. I forhold til målgruppen i initiativet, kan det være en fordel at vælge en med erfaring inden for spædbarnspleje.

Læs mere om metoden Marte Meo foreningens hjemmeside:

<https://www.martemeo.dk/metoden/>

Læs mere om den danske afprøvning og udbredelse af Minding the Baby på Metodecentrets hjemmeside:

International Child Development Programme – ICDP

Målgruppe: Programmet henvender sig til forældre og øvrige omsorgspersoner for børn i alderen 0-18 år samt til personalet i blandt andet børnehaver og skoler.

Formål: Målet med ICDP er at styrke tilknytning og kontakt mellem forældre og børn ved at gøre voksne mere lydhøre overfor børns behov, samt forbedre de voksnes evne til at møde børn på børnenes egne præmisser.

Metode: Grundtanken i programmet er, at den bedste måde at hjælpe et barn på, er ved at hjælpe barnets omsorgspersoner – primært forældrene. Videooptagelse af samvær mellem forældre og barn er en central del af ICDP, og der er fokus på at indkredse og styrke forældrenes egne ressourcer. Programmet indeholder 3 dialogtemaer med otte retningslinjer for et godt samspil. Der lægges vægt på enkle hjælpemidler for at bevidstgøre omsorgspersoner om vigtigheden af et godt samspil med deres børn, så en sund følelsesmæssig, social og mental udvikling sikres for barnet. Sundhedsplejen kan bruge ICDP som redskab i deres ordinære besøg hos nybagte familier. Ved de første besøg præsenterer sundhedsplejersken

forældrene for ICDP og opfordrer dem til at optage en video af en situation, hvor de er sammen med barnet – enten en hverdagsituation eller en situation, som de synes er svær at håndtere. Ved næste besøg ses klippet sammen med familien i små sekvenser, hvori vejledningen foregår. Der fokuseres primært på de færdigheder, forældrene allerede besidder, og det, der fungerer godt i samspillet med barnet, men sundhedsplejersken peger også på punkter, som forældrene kan arbejde videre med.

Læs mere om metoden på Socialstyrelsens hjemmeside:

<https://vidensportal.dk/temaer/Omsorgssvigt/indsatser/icdp-2013-international-child-development-program>

Minding the Baby - MTB

Målgruppe: (Kommende) forældre, der er sårbare i forældrerollen i en socialt udsat position. Den socialt udsatte position er ofte relateret til flere af følgende faktorer: økonomiske vanskeligheder, forældre der selv har oplevet omsorgssvigt, at der er tale om enlige forældre, forældre der er socialt isoleret, forældre med lavt uddannelsesniveau og/eller forældre med psykiske problemer som fx depression, angst eller posttraumatisk stress. Der er tale om forældre, som vurderes til at have vanskeligheder i forhold til at skabe en tryk tilknytning til barnet. Forældrene i målgruppen må ikke være mere end 35 år gamle. Hvis forældre i målgruppen i forvejen har et barn, må barnet ikke være mere end 3 år, når Minding the Baby iværksættes mhp. at styrke tilknytningen til det kommende barn.

Formål: Formål er at styrke udviklingen af forældreevne og de tidlige relationer mellem sårbare forældre og deres børn.

Metode: Minding the Baby (MTB) er en intensiv tværfaglig indsats, der med afsæt i en række hjemmebesøg, mindsker sociale og følelsesmæssige vanskeligheder hos moderen og barnet ved at fremme moderens omsorgsfølelse og mentaliseringssevne. I MTB tilskyndes barnets forældre til at rette opmærksomhed mod barnets tanker og følelser, helt fra barnet er spædt. MTB-behandlere arbejder med at sænke familiens stressniveau for derved at give plads til følelser og tanker hos både forældre og barn. Indsatsen udmøntes i et tværfagligt team omkring familien, bestående af en medarbejder med sundhedsplejefaglig kompetence og en familieterapeut, som skiftevis superviserer familien én gang om ugen det første år og hver anden uge det andet år. Indsatsen starter i andet til tredje trimester i graviditeten og afsluttes, når barnet er to år. Både sundhedsplejerske og familieterapeut tilbyder vejledning i barnets sundhed og udvikling, støtte til forældrene såvel følelsesmæssigt som praktisk. De kontinuerlige hjemmebesøg støtter forældrene i at blive bevidste om barnets fysiske behov og en forståelse af barnets intentioner og følelsesmæssige udvikling.

Læs mere om Minding the Baby på Vidensportalen, Socialstyrelsen:

<https://vidensportal.dk/temaer/unge-foraeldre/indsatser/mtb-minding-the-baby>

Læs mere om den danske afprøvning og udbredelse af MTB på:

<https://metodecentret.dk/2018/08/30/minding-the-baby/>

